

Vedoucovský posudek bakalářské práce Anny Oberfalzerové
Tvary ruky českého znakového jazyka a typy jeho znaků
(frekvenční analýza komunikace českých neslyšících)

Anna Oberfalzerová se rozhodla, že ve své bakalářské práci prozkoumá projevy českého znakového jazyka z hlediska frekvenčního zastoupení tvarů ruky a typů znaků (jednoručních, dvouručních: symetrických, asymetrických). Okrajově se diplomantka zabývá i místem artikulace, konkrétně tím, jak četné jsou jednotlivé uvedené typy u znaků artikulovaných v oblasti hlavy nebo trupu. Zatímco všechny studentské práce, které se obdobnými kvantitativně-kvalitativními zkoumánými dosud zabývaly (zejm. Klabanová 2012, Lišková 2013), vycházely z dat získaných excerpací ze slovníků, příp. elicitací od neslyšících respondentů, pro diplomantku jsou výchozím materiálem autentické projevy dvanácti neslyšících. Frekvenci sledovaných jednotek a jevů tedy zjišťuje na základě jejich užití v komunikaci.

S ohledem na to, o jak pracný úkol se jedná, je zkoumaný vzorek úctyhodně rozsáhlý (celkem bylo analyzováno přes 5000 znaků, pro bližší představu lze např. dodat, že tyto znaky jsou tvořeny více než 8300 tvary ruky). Diplomantka si náročnost zpracování ještě ztížila, když se rozhodla, že v případě znaků, které jsou součástí simultánních konstrukcí, uplatní hned dvě metody analýzy tvarů ruky a typů znaků (pro zjednodušení se budu v následující pasáži zmiňovat pouze o tvarech ruky). Při první uvedené metodě postupuje stejně jako u všech ostatních analyzovaných znaků, tzn. zaznamenává tvary ruky, které realizuje znakovající osoba. Při druhé, zvláštní metodě transformuje znaky ze simultánních konstrukcí do virtuálního lineárního řetězce (tj. převádí je do citátové podoby) a zaznamenává tvary ruky, které se v této citátové podobě znaků objevují. Následně u všech svých dílčích frekvenčních analýz uvádí výsledky pro každou metodu zvlášť (nutno dodat, že rozdíly ve výsledcích nejsou nijak zásadní). Diplomantčin způsob analýzy byl jistě nesmírně pracný a časově náročný, musím se však přiznat, že jsem nepochopila užitečnost druhé metody, a byla bych tedy ráda, kdyby se k výhodám tohoto postupu diplomantka vyjádřila.

Ke způsobu popisu znaků, které jsou součástí simultánních konstrukcí, bych měla ještě jednu poznámku: v závislosti na tom, kterou ze dvou výše zmiňovaných analýz diplomantka provádí, simultánní konstrukce (a) buď jsou klasifikovány komplexně, jako znaky dvouruční (s vysvětlením, že „jsou zúčastněny obě ruce“ s. 42; např. v simultánní konstrukci ZA-PRVÉ LEDEN AŽ je znak AŽ interpretován jako jeden dvouruční znak), (b) anebo jsou rozkládány na jednotlivé složky, kterým je podle jejich citátové podoby připsán status znaků dvouručních nebo jednoručních (znak AŽ ze simultánní konstrukce ZA-PRVÉ LEDEN AŽ je v tomto případě tedy klasifikován jako znak jednoruční). Dávám k úvaze, jestli neexistuje ještě třetí možnost, a to ta, že by na znaky v simultánní konstrukci bylo nahlíženo vždy jako na dva jednoruční znaky.

Některé z dalších otázek, které se nabízejí:

- Co přesně označuje počet 5081 znaků, resp. které znaky jsou započítány do tohoto souboru a nejsou obsaženy v souboru čítajícím 4966 znaků?
- Podle formulace na s. 34 by analyzovaný materiál měl zahrnovat jak projevy připravené, tak nepřipravené. Zajímalo by mě, které konkrétní projevy ze své analýzy diplomantka považuje za nepřipravené, a chtěla bych se zeptat, proč informace o (ne)připravenosti se v tabulce 26 u žádného projevu neuvádí.
- Při frekvenční analýze tvarů ruky diplomantka nechává stranou znaky *ovlivněné mluveným jazykem, tedy znaky užívající prstovou abecedu* (s. 39). Jedinou výjimku činí u znaku WWW ‚webové stránky‘ a jako důvod uvádí, že *daný znak vznikl na*

základě podoby, jak se webové stránky kódují, konkrétně jakým kódem začínají (s. 40).
Diplomantka se mi to již pokoušela vysvětlit, ale stále nerozumím. Zkusí to ještě jednou?

- Mohla by diplomantka prozradit, jaké dosažené vzdělání je označováno zkratkou BC? (Jediné, co jsem byla s to odvodit, že se nejedná o bakalářské – to by mělo být zahrnuto pod zkratku VŠ.)

Výsledky analýz jsou v práci přehledně a účelně zprostředkovávány (za velmi užitečné např. pokládám uvádění seznamu lexémů, v kterých se nejčastěji objevoval ten který tvar ruky), diplomantka je rozumně komentuje i interpretuje. Jistě i kvůli vhodné opoře v solidně zpracované teoretické části.

Za pozoruhodné zjištění pokládám např. distribuci znaků artikulovaných v oblasti hlavy a trupu nebo téměř shodné zastoupení jednoručních a dvouručních znaků – to vnímám hlavně jako příslib užitečnosti budoucích výzkumů o weak dropu.

Pokud jde o formální stránku práce, nedostatků v kladení čárek je už skoro příliš, chybné umístění koncové tečky u citátů je spíše pravidlem, ošklivá pravopisná chyba je na s. 49. Zaujala mě podoba některých odkazů na literaturu (co se jimi diplomantka snažila sdělit, spíš jen tuším), např.:

na s. 61:

MILLER, CH.: Simultaneous constructions and complex signs in Quebec Sign Language. 1994. In: Motejzíkova, J.: *Simultánnost v českém znakovém jazyce*. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2007, s. 24.

na s. 22:

SMITH, TING, 1994. In: Ann, 2005, s. 234.

Závěr:

Bakalářskou práci Anny Oberfalzerové celkově hodnotím jako zdařilou a přínosnou. Kromě samotných dílčích zajímavých poznatků, které přináší, naznačila i některé možné oblasti budoucích výzkumů (např. hezitační pohyby).

Práce Anny Oberfalzerové splňuje požadavky kladené na bakalářské práce a jsem ráda, že ji mohu doporučit k obhajobě.

Návrh hodnocení: výborně